

سیاحت میان برج‌ها و باروها

هیچ فکر کرده‌اید مسافران و گردشگران سال‌های دور، وقتی خبری از هتل نبود، خستگی راه را کجا از تن به در می‌کردند؟ تا به حال شده چشمتان به برج‌های تاریخی آجری و معماری ویژه آنها بخورد و از خودتان بپرسید کاربری این برج‌ها در زمانه بی‌برج و آسمانخراش چه بوده؟ شاید هم از روی پل‌های تاریخی و سنگی رد شده و از خودتان پرسیده باشید ساخت این سازه‌های ویژه چه حکایتی داشته است؟ روز هفتم این شماره باسخی به همین پرسش‌ها و کنج‌کاو ی‌هاست؛ راهنمایی برای گردش در سازه‌ها، برج‌ها و باروها و قلعه‌های باستانی که ردپای تاریخ هنوز در آنها قابل مشاهده است. بقایای این آثار باستانی که ارزش تاریخی دارند، در برج‌های قدیمی، قلعه‌ها و دژهای اطراف ورودی‌های قدیمی تهران، کاروانسراهای حاشیه شهر، پل‌های تاریخی و تپه‌های باستانی پایتخت تماشایی هستند.

برج آزادی

معرفی کشورمان محسوب می‌شود که سال ۱۳۴۹ ساخته شد و معماری آن تلفیقی از معماری هخامنشی، ساسانی و اسلامی است.

	
نشانی	میدان آزادی
جاذبه‌های اطراف	بوستان المهدی (عج) و بازار گل شهید فکور

برجی با معماری تلفیقی

قوس بیضی شکل برج، نمادی از طاق کسری است و کاشیکاری فیروزه‌ای از دوره صفوی و شیرهای بالای برج از یادگیرهای یزد اقتباس شده‌اند که در کنار نمادهای معماری مدرن و ساختار بتنی، جذابتی دوچندان به برج آزادی بخشیده‌اند. اینما و قوارهای میدان نیز نمودی از باغ‌های ایرانی هستند. رسمی‌سازی‌های بین این دو قوس، از گنبد مساجد ایران الهام گرفته است. برج آزادی سال ۱۳۴۲ در فهرست آثار ملی ایران قرار گرفت.

گردشگری در نماد تهران

محوطه زیرین برج آزادی به نگارخانه، موزه، کتابخانه، سالن‌های دانستی‌ها و ایران شناسی و اختصاص دارد. با توجه به تعداد زیاد سالن‌ها و موزه‌های طبقه زیرین برج می‌توان به این نتیجه رسید که همه فضاهای موجود طوری طراحی شده‌اند که بیشتر جنبه نمایشگاهی داشته باشند. سالن ایران‌شناسی به‌منظور آشنایی باویژگی‌های اقلیمی، فرهنگی و اقتصادی استان‌های مختلف ایران شکل گرفته‌است. نگارگه پیشینیان پس از سالن ایران‌شناسی قرار دارد و شامل چندین ویترین است که به‌نمایش دوره‌ای اشیای مختلف تاریخی و آثار هنرندان اختصاص یافته است.

گشت و گذار در برج و باروهای پایتخت و اطراف آن که مرتفع‌ترین بناهای زمان خود بودند

آسمانخراش‌هایی به قدمت تاریخ

برج آرامگاهی طغرل

	
نشانی	شهری، سمت شرق آرامگاه ابن بابویه
قدمت	دوره سلجوقیان

چطور برویم: بزرگراه آزادگان جنوب را به طرف شهری بروید. روبروی در شرقی آرامگاه شیخ صدوق (ابن بابویه) از داخل خیابان شهید تقی پور به برج طغرل می‌رسید.

تماشای جهت‌نما و ساعت آفتابی

در ساخت این برج علاوه بر خشت و آجر، از ساروج استفاده شده که باعث مقاومت بیشتر آن است. این برج در ۲ در چوبی و طاق آجری در وسط دارد و در گذشته گنبدی هم داشته که به مرور زمان از بین رفته است. درباره کاردهای این برج، نظر‌های مختلفی وجود دارد. مثلاً نقل شده که این برج، حکم جهت‌نما را داشته و شب‌ها با روشن کردن آتش در بالای آن، کاروان‌هایی توانستند مسیر ورود به شهر را تشخیص دهند. از سطح بیرونی بنا هم به‌عنوان ساعت آفتابی استفاده می‌شد. دسترسی به این مقصد گردشگری با وسایل حمل‌ونقل عمومی آسان‌تر است.

نقاره‌خانه شهری

این بنای قدیمی که در ضلع شمال امین‌آباد قرار دارد و به برج نقاره‌خانه معروف است، هم محلی برای دیده‌بانی و حفاظت از ری قدیم بوده و هم نقاره‌زنی به وقت فوت‌اشخاص معروف.

	
نشانی	شهری، بلوار دستگار، خیابان رحیم دوست
قدمت	دوره سلجوقیان
امکانات	رستوران، سرویس بهداشتی
جاذبه‌های اطراف	گنبد امیرایمانج، دژ رشکان

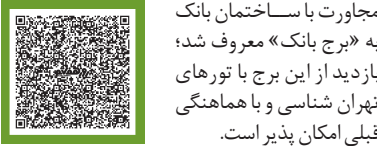

چطور برویم: وارد بزرگراه تهران – ورآمین در جنوب شرق پایتخت شوید. با گذر از بلوار دستگار به خیابان رحیم دوست می‌رسید که دستر سسی شما را به مقصد فراهم می‌کند.

بر بلندای کوه طبرک

این برج تا زمان قاجاریه پایرجابود و گفته می‌شود در بالای کوه، نقش‌آی زهرام گور دیده‌می‌شد. سازنده برج نقاره‌خانه را فردی به نام «بزرگ‌امید» یا «پورجمید» نوشته‌اند که جزو پیروان آیین زرتشتی بوده‌است. اوج نقاره‌خانه را بر بلندای کوه طبرک ساخت تا پس از مرگ، جسدش را به‌عنوان غذای پرندگان بر فراز این برج قرار دهند. عده‌ای از مورخان هم

برج نقاره‌خانه را مقبره سلطنتی زرتشتیان می‌دانند. تماشای منظره غروب آفتاب و عکاسی کنار این برج می‌تواند سیاحت تاریخی شما را دل‌انگیزتر کند.

تپه باستانی قیطریه

● نشانی: قیطریه، شرق خیابان شرعیتی، تپه باستانی تپه باستانی قیطریه از ضلع شرق به پارک قیطریه، از سوی غرب به خیابان دکتر علی شرعیتی، از سمت شمال به تجریش و دزاشیب و از ضلع جنوب به دروس و قلعهک منتهی می‌شود. کاوش‌ها در این تپه باستانی حدود ۵۰سال پیش توسط سیف‌الله کامبخش فرد آغاز شد. در این کاوش‌ها ۳۵۰گور تاریخی، اسکلت مردگان، ظروف و اشیای سفالی و مفرغی بسیاری یافت شد که به تأیید کارشناسان همگی متعلق به عصر آهن و حدود ۳هزار سال پیش بودند. این تپه مقصد گردشگری باستان شناسان و دانشجویان رشته باستان‌شناسی است.

برج آرامگاهی شبلی

این برج سال ۱۳۵۱ با شماره ۹۲۰ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید. بازدید از این جاذبه تاریخی رایگان است.

	
نشانی	دماوند، میدان امام خمینی (ره)، بلوار امام حسین(ع)، خیابان شبلی
قدمت	دوره سلجوقیان
امکانات	نمازخانه، سرویس بهداشتی
جاذبه‌های اطراف	مرکز نجوم دماوند، آرامگاه امامزاده بی‌بی زینب(س)

چطور برویم: بزرگراه شهید بابایی را به طرف شرق تا رسیدن به دماوند ادامه دهید. در میدان امام خمینی (ره) دماوند وارد بلوار امام حسین(ع) شوید.

برج امیر دماوند

معماری برج شبلی در ابتدا ساده بوده ولی بعدها به‌شکل کوه، نقش‌آی زهرام گور دیده‌می‌شد. سازنده برج نقاره‌خانه را فردی به نام «بزرگ‌امید» یا «پورجمید» نوشته‌اند که جزو پیروان آیین زرتشتی بوده‌است. اوج نقاره‌خانه را بر بلندای کوه طبرک ساخت تا پس از مرگ، جسدش را به‌عنوان غذای پرندگان بر فراز این برج قرار دهند. عده‌ای از مورخان هم

مسیر دسترسی به برج شبلی آسان‌تله و ماشین‌رو است و هنگام گشت و گذار در اینجا، مشکلی از نظر جای پارک نخواهید داشت.

✓ **نیلوفرذوالفقاری** روزگاری از برج طغرل که برای جهت‌یابی استفاده می‌کردند تا برج‌های آرامگاهی مثل شبلی و علاءالدوله، مرفع‌ترین بناهای تاریخی پایتخت و اطراف آن به‌عنوان برج‌های زمان خود شناخته می‌شدند؛ هرچند این سازه‌ها شباهتی به تصویر ذهنی امروز ما از برج‌ها نداشته و نذازند. مثلاً روی ناصرالدین شاه برای ساخت بنایی اروپایی و بلند به ساخت شمس‌العماره منتهی شد و مقبره زر تشتیان در شهرری بعدها «نقاره‌خانه» نام گرفت. حالا برخی از برج‌های مدرن و سر به آسمان کشیده گذشته پایتخت، به مقصدی برای گشت و گذار تبدیل شده‌اند که می‌توانید با حضور در آنجا اوقات متفاوتی را سپری کنید.

معماری سرداب‌های تاریخی

این بناسال ۱۳۱۰ باشماره ۱۷۷ به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسید. البته برج علاءالدوله را به نام برج علاءالدین هم می‌شناسند.

	
نشانی	ورآمین، بلوار یازنده خرداد، میدان امام خمینی (ره)
قدمت	دوره ایلیخانیان
امکانات	رستوران، مسجد، سرویس بهداشتی
جاذبه‌های اطراف	پل فیلیستان، یخچال حصارکوکچ موزه شهدای ورآمین

چطور برویم: از سه‌راه افسر به، وارد جاده تهران ورآمین شوید و تا رسیدن به بلوار یازنده خرداد راه خود را ادامه دهید. از خیابان مسجد جامع یا شهیدان آفتابی به برج شهید حمید روستایی شما را مقصد هدایت می‌کند.

معماری سرداب‌های تاریخی

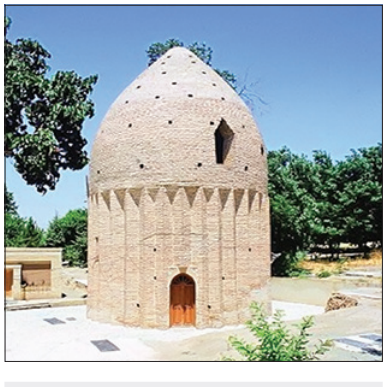
طبق اسناد تاریخی ۱۳سال بعد از فوت علاءالدین از نوادگان امام سجاد(ع) در دوره ایلخانیان، این بنا به یاد او ساخته‌شده است. این برج در شمال مسجد جامع قرار دارد و معماری آن به معماری سرداب‌های تاریخی شبیه است. در ساخت بنا هم از آجر استفاده کرده‌اند. یادتان بماند هنگام بازدید از این مکان، تماشای کتیبه‌خط کوفی موجود در زیر گنبد برج که تلفیق کاشی و آجراست و گچبری‌های بی‌انجرها را که از

نمونه‌های کهن و منحصر به فرد به شمار می‌آید از دست ندهید. البته ورود به ساختمان برج نیاز به هماهنگی دارد اما بازدید از بنا و محوطه آن رایگان است.

برج آرامگاهی کردان

این برج آرامگاهی سسال ۱۳۸۰ با شماره ۳۲۸۲ به‌عنوان یکی از آثار ملی کشور ثبت شده‌است و برای بازدید از آن در حالت عادی، می‌توانید حدود یک ساعت زمان تازسیدن به روستای کردان صرف کنید.

	
نشانی	ساوجبلاغ، ۸۰۰متری روستای کردان
قدمت	دوران صفویه
امکانات	مسجد، سرویس بهداشتی، رستوران
جاذبه‌های اطراف	آبشار علم‌زمین، پل بانو صحرا روستای کردان

چطور برویم: از بزرگراه تهران – کرج، تقریباً ۲۰کیلومتر بعد، وارد خروجی روستای کردان شوید. از آنجا تابلوی خیابان شهید حمید روستایی شما را مقصد هدایت می‌کند.

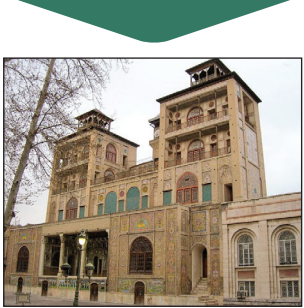
آرامگاه شاهزاده حسین و خواهرش

درختان توت و چنار کهنسال محوطه برج، طبیعت این جاذبه گردشگری را سرسبزتر کرده‌اند. این بنای تاریخی با نام برج آرامگاهی شاهزاده حسین نیز شناخته می‌شود و ضریح داخل آن، محل مقبره امامزاده‌ای به همین نام است. این برج به شکل دایره‌ای و چرخشی ساخته شده و برای ساخت آن از مصالحی مانند آجر، آهک، گچ، سنگ و قلمه سنگ استفاده کرده‌اند. مقبره‌ای با طاق قوس دارد

و دیوار چینی سنگی در بخش سرداب این برج قرار دارد. بنای دیگری در شمال این برج دیده می‌شود که متعلق به بی‌بی نسا، خواهر شاهزاده حسین است.

- ویژه‌نامه روز پنجشنبه
- ۱۷ خرداد ۱۴۰۳
- شماره ۴۱

برج شمس‌العماره

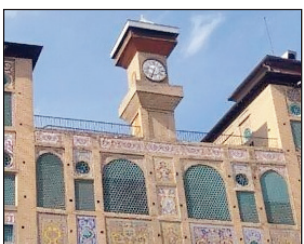

عمارت شمس‌العماره کاخ گلستان، مرفع‌ترین بنسای تهران در عهد ناصری و خورشید عمارت‌های سلطنتی استست که زمان ساخت آن یعنی سال ۱۲۴۶، تهران برج دیگری نداشت.

	
نشانی	قلع شمالی میدان افاخرداد، کاخ گلستان
جاذبه‌های اطراف	کاخ گلستان، بازار تهران و بوستان شهر

اولین سازه فلزی ایران

توجه و علاقه بسیار ناصرالدین شاه قاجار به ساختمان‌های بلند اروپایی و تزئینات و تجملات آن در ترکیب با سبک معماری اصل و زیبای ایرانی، به ساخت نخستین آسمانخراش تهران با ارتفاع تقریبی ۳۵متر منجر شد. شاه قاجار تنها با دین تصاویر بناهای فرنگستان و پیش از سفر به اروپا، به ساخت بنایی مرفع نظیر آن ساختمان‌ها در پایتخت خود تمایل پیدا کرد. عملیات ساخت عمارت شمس‌العماره که به بنای خورشید یا کاخ شاهنشاه هم شهرت دارد در ۲سال به پایان رسید؛ ساختمانی که با معماری تلفیقی خود، به نوعی نخستین بنای مدرن در ایران محسوب شده و با معجزه هنر ایرانی، چشم‌ها را خیره می‌کند. این بنای تاریخی در ۵ طبقه و ۲۵متر ارتفاع بدون احتساب عمارت کلافرنگی و ۳۰متر با احتساب آن، در کنار دیوار آرگ شهر دایر شد. در ساخت این عمارت چگری مدرن، ستون‌های فلزی به کار رفته و به همین دلیل، از شمس‌العماره به‌عنوان نخستین سازه فلزی ایران نیز یاد می‌شود.

نقبض پایتخت در برج ساعت

شمس‌العماره با همه ویژگی‌های خاص و مجلل چون تعداد طبقات، ایوان‌های بلند، یادگیرهای صفا و برج ساعتی که روزگاری نبض زمان پایتخت را در دست داشت، شباهت بسیاری به کاخ‌های غربی دارد. بنای شمس‌العماره یکبار سال ۱۳۵۰ و بار دیگر ۱۳۶۰ مرمت و بخش‌هایی که در حال تخریب بود، بازسازی شد. سال ۱۳۷۶ شسمی هم کار نهایی مرمت انجام شد و از سال ۱۳۷۸ درهای عمارت را برای بازدید عموم باز کردند. اکنون امکان بازدید از طبقه همکف شمس‌العماره که امروزه به موزه تبدیل شده، برای مراجعان فراهم است. در این موزه عکس‌های قدیمی کاخ گلستان، مراسمی که آن زمان انجام می‌شد و همچنین اسناد و مکاتبه‌های به‌جای مانده از زمان قاجار و پهلوی قابل رویت است.

● نشانی: امتداد شمال – جنوب شهر بوهمین

در حاشیه شهر بوهمین، تپه کله‌قندی اصالن وجود دارد که بیش از ۴۰سال از زمان ثبت این تپه در فهرست آثار ملی می‌گذرد. باستان‌شناسان این تپه را مکان زندگی انسان‌ها در زمان ساسانیان تا نزدیک به ۱۲۱۷ میلادی می‌دانند. عمده سفال‌های یافت‌شده از سطح و اطراف اصالن تپه مربوط به ظروف خمرهای ویژه ذخیره آذوقه و ظروف کاربری روزانه مانند کاسه و بشقاب است. همچنین برخی قطعات لوازم زینتی مانند گردن‌بند در آن پیدا شده است. مسیر دسترسی به این تپه باستانی آسفالت و همواراست و رفتن به این تپه و بازدید از آن سخت نیست.

تپه

باستانی اصالن